

STALIŠČE FAKULTETE ZA GRADBENIŠTVO IN GEODEZIJO PRI UNIVERZI V LJUBLJANI O PREDLOGU NOVE PROSTORSKE IN GRADBENE ZAKONODAJE

OBSERVATIONS OF THE FACULTY OF CIVIL AND GEODETIC ENGINEERING AT THE UNIVERSITY OF LJUBLJANA ON THE NEW SPATIAL AND CONSTRUCTION LEGISLATIVE PROPOSAL

Matjaž Mikoš s sodelavci

Na Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani (UL FGG) smo se odzvali na predlog Zakona o urejanju prostora, Zakona o graditvi objektov ter Zakona o pooblaščenih arhitektih in inženirjih, ki jih je v javno obravnavo dalo ministrstvo za okolje in prostor konec preteklega leta. Kot smo zapisali v svojem odzivu iz februarja, na fakulteti razumemo željo po spremembi zakonodaje s področja urejanja prostora, graditve objektov in ureditve regulacije inženirske dejavnosti, vendar nas ne ocena stanja, ne namen sprememb, ne predlagane ključne rešitve ne prepričajo. Zastavljeni koncept ne zagotavlja sistemske ureditve področij prostorskega načrtovanja in graditve objektov ter nima mednarodne primerljivosti. Ugotavljamo, da so predlogi zakonov v predlagani obliki škodljivi tako za področje urejanja prostora kot za področje graditve objektov ter ne upoštevajo najnovejših dognanj in pristopov pri umeščanju objektov v prostor. Stroka o graditvi objektov je v zapostavljenem položaju, postopki v inženirski stroki so v novih predlogih izrazito poenostavljeni, prisotni so pritiski na zmanjšanje števila reguliranih poklicev.

Predlagani zakoni prav tako ne zagotavljajo obljubljenih optimizacij postopkov in večje preglednosti. Predvidene poenostavitve postopkov gredo predvsem na račun stroke in inženirstva, upravni postopki pa so še bolj zapleteni kot do sedaj. Zavedati se moramo, da dosedanji sistem – čeprav ni idealen – ne pomeni ovire, ki je vnaprej načrtovana, temveč zaščito javnih interesov.

Pooblaščenih inženirjev tehničnih strok, z njihovim znanjem, izkušnjami, pridobljenimi tudi po končanem formalnem izobraževanju, ne moremo in ne smemo nadomestiti s strokovnjaki drugih ved, ki nimajo nujno potrebnih znanj v procesu graditve objektov (od najenostavnejših do zahtevnih objektov ter projektov infrastrukturne, prometne, komunalne, energetske ali druge inženirske narave).

Ugotavljamo celo, da so predlogi novih zakonov v nasprotju z javnim interesom. Upravičeno lahko sklepamo, da novi predlogi zakonov vzpostavljajo mehanizme, s katerimi bi nekatere skupine lažje obvladovale predvsem segment javnih investicij, pri čemer se na tej poti najbolj poskuša izogniti vsem, tudi »tehničnim oviram«, ki jih očitno pomenijo dosedanji sistemi nadzorov, revizij, postopkov pridobivanja pooblaščenecv posameznih strok, mehanizmov strokovnih preverjanj in kontrol.

Kot vrhunska znanstvena in strokovna ustanova smo pripravljene dejavno sodelovati v pripravi strokovno utemeljenih in sodobnih rešitev področne zakonodaje. Predvsem želimo opozoriti, da je sedanji proces priprave zakonodaje povsem nepregleden, saj strokovnim organizacijam in združenjem onemogoča dejavno

sodelovanje pri njenem nastajanju. Od prve najave sprememb zakonodaje (december 2013) smo namreč pričakovali, da bo pripravljavec zakona jasno podal cilje in namen sistemskih sprememb, nato pa podal jasna izhodišča in strukturo zelenih sprememb. Praksa ločenih pogovorov s posameznimi skupinami deležnikov ni v skladu z uveljavljenimi postopki sodelovanja javnosti in zainteresiranih deležnikov ter je celo v nasprotju z Aarhusko konvencijo (1998).

Ministrstvo zato pozivamo, naj po koncu javne razprave objavi vse prejete pripombe in se glede njih opredeli. V nadaljevanju pa naj ponovno vzpostavi strokovno in interdisciplinarno sodelovanje v javnem interesu, v katerem bo tudi samo aktivni sogovornik.

Pomemben del priprave novih sistemskih zakonodajnih rešitev je tudi horizontalna preveritev določb z drugimi področnimi oziroma sektorskimi zakoni, da se prepreči pojavljanje nasprotujočih si zahtev pri izpolnjevanju in uresničevanju zakonskih določb v praksi.

V nadaljevanju v treh poglavjih podajamo konkretne pripombe in opozorila, na katere pasti in težave je treba biti pripravljen že med pripravo sistemske zakonodaje na tako kompleksnem in interdisciplinarnem področju, kot je urejanje prostora.

1 PRIPOMBE NA PREDLOG ZAKONA O UREJANJU PROSTORA (ZUREP-2)

Struktura osnutka Zakona o urejanju prostora (ZureP-2) je v tej fazi še neuravnotežena, prav tako je terminologija neustrezna ter ni usklajena z veljavnimi standardi in zakoni. Med drugimi smo pričakovali, da bodo sorodne vsebine združene v enem poglavju. Tako se nosilci urejanja prostora pojavljajo v enem delu (13. člen), njihove naloge pa v drugem (38. člen). Težko je slediti tudi sistemu prostorskih aktov. Ne glede na to, da je Strategija prostorskega razvoja RS (SPRS) državni dokument, ga je vendarle treba umestiti v sistem vseh prostorskih aktov. Ni jasno, na kaj se navezujejo državna prostorska pravila ali državni prostorski red (iz predloga ni razvidno, kako se bo dokument dejansko imenoval). V zakonu tudi ni določen rok, do katerega bo vlada predpisala podrobnejšo vsebino ter način vzpostavitve in vodenja zbirke državnih prostorskih pravil (37. člen) in drugih podzakonskih aktov (več členov v predlogu zakona).

Osnetek ZUreP-2 je v splošnem preobsežen in ureja tudi vsebine, ki nedvoumno spadajo med izvršilne predpise. Ta zakon dejansko ne prinaša bistvene vsebinske prenove sistema prostorskega načrtovanja, tudi na področju regionalnega prostorskega načrtovanja ne prinaša pričakovanih rešitev, zato priprava tako obsežnega predloga zakona (300 členov) ni smiselna. Uvedba regionalnega prostorskega načrtovanja terja globlji premislek, predvsem pa določitev pripravljavca regionalnih zasnov prostorskega razvoja ter prenos posameznih pristojnosti za prostorsko načrtovanje z državne in lokalne ravni na regionalno raven. Pomembno je tudi vprašanje financiranja, ki je bilo tudi že večkrat javno izpostavljeno.

Posebej opozarjamo na del z naslovom **Zemljiška politika**, ki je terminološko in strokovno neustrezen ter ne prinaša ustreznih izhodišč za oblikovanje zemljiške politike in izvajanje ukrepov zemljiške politike na ravni države in lokalnih skupnosti. Pohvalno je sicer, da je zakonodajalec vključil ta vidik v predlog zakona, toda številne določbe (ukrepi zemljiške politike) se nerazumljivo nanašajo le na stavbna zemljišča oziroma so ti ukrepi namenjeni »zagotavljanju stavbnega fonda«. Tako parcialno gledanje prostora (le nekaj odstotkov celotne države so stavbna zemljišča!) in omejevanje ukrepov urejanja prostora na stavbna zemljišča je v sistemskem zakonu na področju urejanja prostora nerazumljivo. Kot primer preozkega

obravnavanja prostora (stavbna zemljišča) navajamo tudi komasacije, kjer bi moral zakonodajalec resnično gledati prostor kot celoto in komasacije opredeliti (bodisi v tem zakonu ali v posebnem zakonu) kot prostorsko-inženirske ukrepe, ki jih je mogoče izvajati na vseh zemljiščih. Ločeno obravnavanje komasacij v različnih zakonih ter različne institucije, ki naj bi izvajale te komasacije po različnih zakonih (upravne enote – občine – navsezadnje tudi Geodetska uprava RS), lahko prinesejo le zmedo in kaos – ne le pri izvajanju postopkov, ampak tudi v prostoru.

Osnutek zakona je v delu, ki se nanaša na ocenjevanje vrednosti nepremičnin, prav tako neprimeren, ker cenilcu država (stranka v postopku) kot razlastitveni upravičenec predpisuje način ocenjevanja odškodnine v svojo korist. S predpisano obvezno uporabo posplošene tržne vrednosti pri ocenjevanju odškodnine prinaša neobjektivnost, pristranskost in neodvisnost cenilca, kar je v nasprotju z mednarodnimi standardi. UL FGG v zvezi s predlogom ZURP-2 podaja še nekatere pomembnejše ugotovitve in pripombe, ki pripravljavcu zakona lahko pomagajo izboljšati predlog sistemskih rešitev.

2. člen: Uporabljeni izrazi ponovno uvaja spremembe nekaterih že uveljavljenih izrazov oziroma ne odpravlja raznoterosti terminov, ki se v različnih zakonih uporabljajo za isti pojav. Tu izpostavljamo le dva primera. Prvi je gradbena parcela (funkcionalno zemljišče). Ob spremembah prostorske zakonodaje vidimo priložnost, da se uvede enoten pojem funkcionalnega zemljišča, pri čemer ga je seveda treba horizontalno poenotiti tudi v drugih področnih zakonodajah. Drugi izraz, katerega razlago izpostavljamo, je, navajamo: *»prostorski razvoj je uravnoteženo uresničevanje prostorskih potreb sedanje in prihodnjih generacij ob hkratnem upoštevanju konkurenčnosti in tržnih zakonitosti pri gospodarjenju s prostorom«*. Vsekakor je sporno upoštevanje le konkurenčnosti in tržnih zakonitosti pri gospodarjenju s prostorom. Kje je varovanje kulturne dediščine, naravnih vrednot, kmetijskih zemljišč, identitete prostora, varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, če naštejemo le nekaj ključnih dejavnikov, ki jih je nujno upoštevati pri načrtovanju prostorskega razvoja? Prav tako je nezaželeno stalno uvajanje novih terminov glede na obstoječo zakonodajo (primer: razvojno območje naselja v 30. členu, posamična poselitve v 33. členu ipd.).

2. poglavje I. dela: Načela urejanja prostora: Pogrešamo tudi načelo zagotavljanja prostorske kohezije v skladu z evropsko Teritorialno agendo do 2020 (TA2020), ki postavlja temelje novi regionalni politiki Evropske unije, ki bo gradila na prostorskem pristopu in lokalnih značilnostih. Teritorialna agenda je prilagojena tudi krovnii strategiji Evropa 2020. Če evropske in nacionalne politike izhajajo iz značilnosti posameznih območij in se lahko prilagajajo lokalnim posebnostim, se ne izboljša samo njihova sprejemljivost v javnosti, temveč tudi možnosti za uspešno izvajanje (IPoP, <http://ipop.si/2011/05/25/evropa-poudarja-prostorski-pristop/>). Tudi evropske strategije se dejansko izvajajo na lokalni ravni, zato je prostorski vidik kohezijske politike ključen.

10 člen: Pristojnosti države in občin: če bi dejansko želeli uveljaviti prostorsko načrtovanje na regionalni ravni, bi morali v zakonu opredeliti tudi pristojnosti na regionalni ravni. Predlog zakona tega ne predvideva, zato se sprašujemo, ali bo učinek vpeljave prostorskih aktov na regionalni ravni kaj drugačen od obstoječe ureditve v Zakonu o prostorskem načrtovanju.

2. poglavje IV. dela: Prostorski akti: V poglavju so naštetii vsi prostorski akti in njihova razmerja (državni prostorski načrt, skupni prostorski akt oziroma skupna zasnova prostorskega razvoja, medobčinski izvedbeni prostorski akt oziroma regionalni prostorski načrt, občinski prostorski načrt, občinski

podrobni prostorski načrt in urbanistični načrt). Pozdravljamo odločitev, da je državni prostorski načrt spet vključen v sistemski zakon, kljub temu pa ugotavljamo, da predlog sistema prostorskih aktov še ni v celoti domišljen. Predlagamo, da pripravljavec zakona, na podlagi predlaganih rešitev, pripravi shemo vrst in hierarhične urejenosti prostorskih aktov ter preveri, ali celoten sistem vsebinsko zdrži.

V členih se mešajo pojmi skupna in regionalna zasnova prostorskega razvoja. Slednji v zakonu pred tem sploh ni opredeljen. Prav tako je uveden pojem posebne oblike sodelovanja države in občin (80. člen). Predvsem na regionalni ravni ni jasno, kakšno ureditev želi pripravljavec zakona sploh predlagati. Kakšna je vloga skupnega in kakšna medobčinskega prostorskega akta? Dober je predlog o usklajenosti regionalnega razvojnega programa in skupne zasnove prostorskega razvoja (in regionalnega prostorskega načrta). Kakšna je potem vloga medobčinskega prostorskega načrta? Menimo, da tako kot v dosedANJI zakonski rešitvi tudi po morebitni uveljavitvi predlaganih rešitev v praksi ne bo zaživel.

Pozdravljamo ponovno uvedbo urbanističnega načrta in zazidalnega preizkusa, pogrešamo pa krajinsko zasnovo, ki je v Sloveniji že bila vključena v sistem prostorskega načrtovanja kot pomemben dokument urejanja odprtega prostora. Občinski prostorski načrt sam po sebi ne prinaša novih rešitev, ki bi bile nujne glede na razdrobljenost in velikost slovenskih občin. V tem delu smo pričakovali ustreznije rešitve, tudi v povezavi z uvedbo regionalne zasnove prostorskega razvoja. Občinski podrobni prostorski načrti so predlagani skoraj enako kot obstoječa rešitev. Na UL FGG se še vedno zavzemamo, da bi jih še enkrat vsebinsko opredelili glede na vsebino predlaganih rešitev (ureditveni, zazidalni, lokacijski načrt so bile rešitve, ki so v preteklosti že bile uveljavljene in prepoznane tudi v širši javnosti).

2.7 Odstopanja od prostorskih aktov: Menimo, da je takšen način dopuščanja odstopanj od določb prostorskih aktov nedopusten. Vsi prostorski akti so pripravljani na podlagi številnih analiz in strokovnih podlag, prikazanega stanja v prostoru, smernic in mnenj nosilcev urejanja prostora, v skladu s predpisi in pod budnim nadzorom pripravljavca prostorskega akta, ki skrbi tudi za zakonitost, torej morajo biti vse predlagane razvojne in prostorsko ureditvene rešitve takšne, da odstopanj načeloma ne more biti. To je primer poenostavljanja mimo preverjenih in utemeljenih strokovnih rešitev in postopkov, ki vodijo v stihijski razvoj prostora. Vnaprejšnje vgrajevanje takšnih odstopanj pa pomeni vnašanje nereda in stihijskega ter nenadzorovanega razvoja v prostoru, celo dopuščanje špekulativnih namer posameznih deležnikov oziroma investitorjev. Ali gre v resnici za legalizacijo črnih gradenj?

2 PRIPOMBE NA PREDLOG GRADBENEGA ZAKON (GZ)

Predlog Gradbenega zakona se osredotoča predvsem na gradnjo »*enostavnih stavb*«. Terminologija in definicije strokovnih izrazov, ki so uporabljeni v zakonu (že primer *definicije »stavbe«*), niso ustrezni in niso usklajeni z uveljavljeno strokovno terminologijo ter standardi na področju, ki ga ureja predlog gradbenega zakona. Po predlogu zakona so povsem prezrti gradbeni inženirski objekti, ki so veliko bolj kompleksni posegi v prostor kot stavbe. V obrazložitvi zakona predlagatelj namerno izpušča objekte iz naslova z obrazložitvijo, da je z novim zakonom želel zaobjeti tudi posege v prostor, ki niso objekti (priprava zemljišč, utrditve, izkopi ipd.). Po klasifikaciji objektov so te ureditve praviloma del inženirskih objektov ali pa so navedene kot samostojni objekti. Takšna neusklajenost terminologije in zakonodaje ima lahko resne posledice v praksi.

Zaskrbljujoče je, da v zakonu, po zgledu razvitih zahodnih držav, ni izpostavljena skrb za varno gradnjo, ki je pomembna tudi za zagotavljanje varnosti ljudi in zaščito pred nesrečami. Tu poudarjamo, da zakon ne predvideva projektiranja in izvajanja projektov geodetsko-inženirskega opazovanja zahtevnejših gradbenih objektov med gradnjo in po njej, kar je popolnoma nerazumljivo. Prav tako je nekoliko zapostavljen pomen pravilnega lociranja objektov v prostor – poudarjamo, da pri umeščanju objektov v prostor ni pomembna le topografija, ampak tudi lastništvo! V ta namen bi morali zahtevati za vsak projekt kakovostne geodetske podlage z ocenjeno kakovostjo podatkov in ustrezno katastrsko preureditvijo nepremičnin, na koncu gradnje pa preveritev stanja (odmik od sosednjih parcel, velikosti objektov) ter evidentiranje v nepremičninskih evidencah.

Novi predlog gradbenega zakona v fazi projektiranja predpisuje bistveno osredotočenost projektanta na tako imenovani glavni projekt (projekt za izvedbo; PZI), kar je smiselno, vendar obenem v zakonu ni nikjer razvidna potreba po reviziji takšnega projekta. Pojem »revizija« je opuščen, predlog novega zakona ga ne pozna več! Vodji gradnje (ki je lahko tudi projektant) je prepuščen strokovno-tehnični pregled, tudi za najpomembnejše objekte. Če je institut »vodja gradnje« pogojno še spremenljiv za stavbe, to nikakor ni sprejemljivo za zahtevne inženirske projekte. Kako si predlagatelji zakona predstavljajo uveljavitev vloge »vodje gradnje« v procesu graditve jedrske elektrarne, iz predloga zakona ni mogoče razbrati. Z navedenim novim izrazom »vodja gradnje«, ki v predlagani obliki pomeni veliko spremembo, deregulacijo in hkrati vpeljuje možnost konflikta interesov, pa ustvarja še dodatno in nepotrebno zmedo v dosedanjem poimenovanju. Narobe je, da se na tak (verjetno nepremišljen) način opušča skozi desetletja vzpostavljen sistem nadzora, mehanizmov za preprečevanje napak, vzpostavljanje zanesljive kontrole ... Prav pri zahtevnih objektih je smiselno, da se takšen »glavni projekt« obvezno pregleda (revidira) neodvisno pri drugem izdelovalcu (odgovornem revidentu) projektne dokumentacije. Takšen neodvisni pregled bi moral biti tudi korektno in uravnoteženo finančno ovrednoten, da je stimulacija odgovornega revidenta drugačna, kot je bila pri revizijah po sedanji in prejšnjih različicah zakona. Trenutno zakon predvideva revizijo projekta za gradbeno dovoljenje (PGD), kar je nesmiselno, saj odgovorni revident običajno ni pregledoval projektne dokumentacije, ki je bistvena za samo izvedbo (izvedbeni načrti).

V prilogi 1 k predlogu novega zakona sploh nista razvidni stopnja in zahtevnost posameznih postopkov za večje gradbeno-inženirske objekte (prometna infrastruktura z objekti; energetski objekti, kot so hidro- in termoelektrarne, jedrske elektrarne ...). Na koncu tabele so samo omenjeni »Drugi gradbeni inženirski objekti«, za katere pa tudi ni specificiranih stopenj in zahtevnosti. Da je zmeda pri razumevanju osnutkov zakona še večja: po terminologiji in klasifikaciji vrst objektov (Uradni list RS št. 33/2003) v kategorijo »drugi gradbeni inženirski objekti« spadajo prav posegi v prostor, za katere predlagatelj zakona pravzaprav utemeljuje izbris termina objekti v naslovu zakona.

V 24. stavku 2. člena gradbenega zakona je podana površna, necelovita in nerazumljiva opredelitev stavbe: *»stavba je objekt s streho, v katerega lahko človek vstopi, pri čemer ni nujno, da ima stene, ki je primeren za in namenjen zaščiti ljudi, živali in stvari«*. Naj navedemo opredelitev stavbe po sedaj veljavnem Zakonu o graditvi objektov: *»stavba je objekt z enim ali več prostorov, v katere človek lahko vstopi in so namenjeni prebivanju ali opravljanju dejavnosti«*, tudi v Evropski direktivi (2010/31/EU) je stavba opredeljena kot *»krita konstrukcija s stenami, v kateri se uporablja energija za zagotavljanje notranjih klimatskih pogojev«*.

Pripombe imamo na ukinitve oblike gradnje, kot je samogradnja oziroma gradnja v lastni režiji. Zakaj se je zakonodajalec odločil za to, nam ni poznano, posebej še, ker je ta oblika gradnje v upadanju in na splošno ni pereča težava gradbeništva v Sloveniji. Poleg tega bo ukinitve te oblike najbolj udarila po najrevnejšem sloju prebivalstva, takšnih, ki gradijo po korakih, kolikor jim dopuščajo finančna sredstva, tudi kmetih idr.

Določiti bi morali minimalne pogoje, ki jih morajo izpolnjevati izvajalci gradbenih del (tj. sklenitelji pogodb) za večja javna naročila, kot so: minimalno število zaposlenih, minimalno število inženirjev s pooblastilom po odgovornosti za vodenje del.

Predvsem priporočamo, da država najprej poskrbi za kakovost in urejenost pri lastnih investicijskih projektih, saj že sama z izbiro najcenejšega (projektanta, izvajalca ...) močno vpliva na kakovost izbora, pri tem pa ne upošteva morebitnega mreženja in različnih povezav med deležniki (investitorji, izvajalci, inženirskimi podjetji ...). V izogib tem težavam predlagamo, tako kot v urejenih državah, da bi smele v verigi izvajalcev in podizvajalcev obstajati največ tri ravni (tj. glavni izvajalec s svojimi podizvajalci, ti pa naprej samo še z eno ravno). Tako bi se izognili težavam, ko že na samih razpisih in natečajih zmagajo inženirska podjetja, ki z izvajanjem gradbenih del nimajo nič, vso izvedbo oddajo naprej, z drobljenjem in množico podpogodbениkov pa se v verigi pogosto izgubijo plačila. Zagotovili bi enakopravnost in preglednost nastopa potencialnih izvajalcev na trgu, saj v zadnjem času dela pridobivajo predvsem inženirska podjetja, ki jih praviloma v celoti oddajo podizvajalcu in verižno naprej.

Nujno bi bilo treba uvesti pregleden in pravičen mehanizem priznavanja dosedanjih referenc izvajalcev del in tudi strožje dodatno vseživljenjsko izobraževanje pooblaščenih inženirjev.

3 PRIPOMBE NA PREDLOG ZAKONA O POOBLAŠČENIH ARHITEKTIH IN INŽENIRJIH (ZPAI)

V prvem odzivu UL FGG na ZPAI, ki smo ga pripravili že januarja, smo izpostavili, da se v razvitih državah zakonodaja na področju graditve objektov razvija v smeri strogega inženirskega pristopa, s poudarkom na zagotavljanju varne gradnje in stabilnosti objektov, na področju prostorskega načrtovanja v smeri interdisciplinarnosti, na področju regulacije inženirske dejavnosti se urejajo inženirske kompetence, področje državne geodetske službe pa se ne meša v to skupino in se ureja z državnimi/deželnimi pooblastili.

V predlogu zakonodaje pogrešamo najprej enakopravno obravnavo gradbene, geodetske in prostorsko načrtovalske stroke z ostalimi strokami. Deregulacija poklica gradbenega inženirja, zapostavljenost gradbenih inženirskih objektov, ukinitve revizije projektov, nižanje zahtevane izobrazbe za gradbenega inšpektorja in sporna vloga vodje gradnje so nesprejemljivi predlogi, saj bodo imeli, če bodo sprejeti v tej obliki, nevarne posledice za varnost in kakovost objektov ter posledično za življenje in zdravje državljanov. Podobno sta nesprejemljiva predloga glede vloge in regulacije geodetske in prostorsko načrtovalske stroke v povezavi z graditvijo objektov, saj se zanemari pomen umeščanja objektov v prostor. Z vidika varovanja in urejanja prostora se zanemari vloga prostorsko načrtovalske stroke, z vidika relacije med subjekti in zemljišči pa se popolnoma zapostavlja tudi vloga geodetskega inženirstva in inženirskega nadzora pri graditvi objektov za zagotavljanje kakovosti in varnosti objektov. Na UL FGG takemu nevarnemu razvrednotenju gradbeno-inženirske, geodetsko-inženirske in prostorsko načrtovalske stroke ostro nasprotujemo.

V stališču UL FGG na celoten sklop predloga zakonodaje smo želeli dodatno opozoriti na še nekatere pomanjkljivosti. Nerazumljivo je prenašanje različnih nalog (storitev) med strokami – tako lahko pooblaščen arhitekt po tem predlogu zakona med drugimi izvaja geodetske storitve! Prav tako je nerazumljivo deljenje nazivov na pet skupin, kjer se gradbeništvo enostavno izgubi v »inženirstvu«. Zakon se nanaša na področje graditve objektov in nikjer v zakonu ni izrecno omenjenih inženirjev gradbeništva, katerih prvobitna dejavnost je prav umeščanje objektov v prostor. Iz dikcije zakona je razvidno, da so gradbeniki in gradbeništvo nasploh uvrščeni v amorfno strukturo »inženirjev«, ki so po predlogu zakona v podrejenem položaju glede na arhitekta. Vse, kar zakon gradbenikom in ostalim inženirjem dovoljuje (4. člen), je, da lahko pooblaščen inženir sodeluje s pooblaščenim arhitektom in pooblaščenim krajinskim arhitektom pri izvajanju nalog, opredeljenih v določilih taistega člena v zakonu. To pomeni, da so gradbeni inženirji, ki so edini od vseh inženirskih strok usposobljeni za upravljanje zahtevnih inženirskih projektov, postavljeni v vlogo pomočnikov, če dosledno beremo zakonska določila, arhitektom in krajinskim arhitektom pri, na primer, gradnji jedrske centrale. Tu bi se morala končati vsaka resna razprava in tu pozivamo pisce predloga zakona k malo več samorefleksije. Naj vsak udeleženec v procesu graditve opravlja delo, za katero je usposobljen, in naj bodo vsebine prioriteta, ne forma. Žal predlagatelji zakona dalj od tega ne vidijo.

Geodetsko pooblastilo se nanaša le na delček geodetske dejavnosti (»le na evidentiranje nepremičnin«), kar kaže, da predlagatelj zakona sploh ne pozna obsega geodetske dejavnosti in storitev. Med drugim je zakon neuskladen s številnimi veljavnimi zakoni ali pa grobo posega vanje (Zakon o geodetski dejavnosti, Zakon o evidentiranju nepremičnin, Zakon o državnem geodetskem referenčnem sistemu itn.). Kaj je s storitvami evidentiranja GJI, topografije, fotogrametrije, geodetskimi deli na geodetskem referenčnem sistemu (ta definira osnovo za umeščanje prostorskih podatkov v referenčni sistem, sicer ne bi bilo mogoče uporabljati različnih prostorskih podatkovnih nizov!), inženirske geodezije, ključno področje za ustrezno umeščanje objektov v prostor, za spremljanje gradnje in deformacij objektov/premikov po končani gradnji? Nejasne so prehodne odločbe, to je status odgovornih inženirjev in drugih strokovnjakov z licencami pri IZS in ZAPS.

Področje geodetske dejavnosti, ki se ga le delno dotakne ta zakon (storitve po zakonu, ki ureja evidentiranje nepremičnin), bi moralo biti urejeno tako, da bi »pooblastila« za izvajanje katastrskih postopkov izdala Geodetska uprava RS, ta bi morala biti tudi pristojna za nadzor. Postopki evidentiranja nepremičnin in postopki katastrskega preurejanja nepremičnin so izredno zahtevno področje geodetske dejavnosti, kjer se odloča o lastninski in drugih stvarnih pravicah v prostoru, lastninska pravica pa je ustavno zaščitena pravica! Inženirska geodezija in druga že navedena področja geodetske dejavnosti so tista, ki bi jih bilo treba urejati v zakonu o pooblaščenih inženirjih!

Opozarjamo tudi na neustreznost ureditve pooblaščenega prostorskega načrtovalca, saj je opredeljen prezko in je prav tako v podrejenem položaju do arhitektov in krajinskih arhitektov. Prvi med vsemi bi moral zakonodajalec poznati vsebino študijskih programov, ki določajo cilje in kompetence, ki jih pridobijo študenti ob dokončanju študija. Zato še enkrat poudarjamo, da predvidena pooblastila v okviru pridobljenih pravic v 58. členu ZPAI strokovnjake na področju prostorskega načrtovanja, ki so končali različne, vendar ustrezne študijske programe s tega področja, obravnava NEENAKOPRAVNO. Prav tako se PRISTRANSKOST sedanjega ZGO-1 do poklica prostorskega načrtovalca prenaša v nov zakon.

Zaradi vsega navedenega zakonodajalcu ponovno predlagamo, da področje dela prostorskih načrtovalcev uredi v skladu z veljavnimi učnimi načrti študijskih programov in poda polna pooblastila tudi magistratom prostorskega načrtovanja. Prav tako opozarjamo, da morajo biti poklicne naloge pooblaščenega prostorskega načrtovalca opredeljene za vodenje in izdelavo VSEH prostorskih aktov NA VSEH RAVNEH in ne le za na sodelovanje pri izdelavi izvedbenih in strateških prostorskih aktov.

Opomba: Dokument je pripravila delovna skupina, ki so je na UL FGG imenovali študijski odbori posameznih oddelkov (po abecednem vrstnem redu): *viš. pred. mag. Mojca Foški, asist. Peter Kante, doc. dr. Božo Koler, doc. dr. Andrej Kryžanowski, doc. dr. Roman Kunič, izr. prof. dr. Anka Lisec in doc. dr. Alma Zavodnik Lamovšek.*

prof. dr. Matjaž Mikoš

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo
Jamova cesta 2, SI-1000 Ljubljana
e-naslov: matjaz.mikos@fgg.uni-lj.si